

Las Squadras

Informaziuns generalas e messadi tier la radunonza communal dils 14 da december 2018

Messadi per la radunonza communal dils 14-12-2018

Messadi per la radunonza communal dils 14-12-2018 allas 20.00 uras a Sumvitg

La suprastonza communal suttametta a Vus las suandontas fatschentas:

1. Avertura e beinvegni
2. Elecziun da 2 dumbravuschs
3. Approbaziun dil protocol dalla davosa radunonza communal dils 19-06-2018
4. Tractaziun ed approbaziun dil preventiv communal 2019
5. Fixaziun dils peis da taglia 2019
6. Tractaziun ed approbaziun dil project habitar@giuven e concessiun dil credit brut da 670'000 francs
7. Tractaziun ed approbaziun dalla cumpra d'in auto-cistiarna per il corp da pumpiers Sumvitg-Trun e concessiun dil credit brut da 150'000 francs
8. Tractaziun ed approbaziun dil project sanaziun stans da sitar Plaun Petschen e Sulagval e concessiun dil credit brut da 267'000 francs
9. Tractaziun ed approbaziun consultativa dil project via da mistregn a Rabius-Marias
10. Orientaziuns
11. Varia

Tractanda 3: Protocol

Il protocol dalla radunonza communal dils 19-06-2018 ei staus exponius public e disponibels sin la pagina d'internet naven dils 29-06-2018 duront 30 dis. Il protocol sa vegnir abbonaus. Ils cuosts da porto da frs. 2.50 per protocol vegnan tschentai a quen als abbonents.

Tractanda 4: Tractaziun ed approbaziun dil preventiv communal 2019

Il preventiv 2019 sa vegnir retratgs sco usitau en fuorma da brochura tier la canzlia communal. Cheusut anfleis Vus ina tabella culla resumaziun dil preventiv 2019. Tier la preparaziun dil preventiv 2019 ei la suprastonza communal sebasada sin il plan da finanzas 2019-2023 ch'ei vegnius approbaus dalla suprastonza communal e dalla cumissiun da quen e gestiun. Il plan da finanzas muossa il svilup dalla situaziun finanziaria el quen da gudogn e sperdita sco era las investiziuns che ston ni duessan vegnir fatgas el decuors dils proxims tschun onns.

Ei spetga ils proxims onns grondas investiziuns sin la vischnaunca da Sumvitg. La suprastonza communal e la cumissiun da quen e gestiun ein perquei dil meini da cuntinuar cun la politica da finanzas e lavura vinavon cul plan da finanzas sco muossavia. Muort la situaziun finanziaria ed a vesta dils projects che spetgan ein ils responsabels vinavon obligai d'agir bein ponderau e cun grond senn da responsabilidad.

Il quen da gudogn e sperdita muossa las 10 spartas ellas qualas la vischnaunca ei engaschada e per tgei ch'ills mieds finanziari vegnan impundi e cun tgei entradas ch'ins astga quintar. Ina gronda part dallas expensas dil quen da gudogn e sperdita ei definada cun curvegns, contracts, leschas ni entras la structura e la situaziun topografica da nossa vischnaunca. La suandonta tabella muossa las summas totalas dallas diesch spartas dil preventiv 2019 cul saldo correspondent.

<i>sparta</i>	<i>expensas</i>	<i>entradas</i>	<i>saldo</i>
0 administraziun generala	611'050	175'500	435'550
1 segirtad publica	245'500	132'600	112'900
2 scolaziun	2'067'200	255'800	1'811'400
3 cultura, sport e baselgia	298'650	28'850	269'800
4 sanadad	678'200	21'000	657'200
5 ovras socialas	273'800	37'000	236'800
6 traffic	1'104'550	338'000	766'550
7 protecziun digl ambient ed organisaziun dil territori	743'000	670'900	72'100
8 economia publica	1'456'050	1'504'100	-48'050
9 finanzas e taglias	173'100	4'657'500	-4'484'400
total	7'651'100	7'821'250	-170'150

Las summas d'expensas e d'entradas dil preventiv 2019 ein semegliontas sco las summas dil preventiv per igl onn 2018, era sche singulas posiziuns ein influenzadas autruisa. Il preventiv sia-ra cun expensas da 7.651 milliuns francs visavi entradas da 7.821 miliuns francs cun in gudogn da 170'150 francs. Il cashflow, vul dir il gudogn brut avon deducziun dallas amortisaziuns munta a 345'450 francs.

Detagliadas informaziuns tiel quen da gudogn e sperdita sco era tiel quen d'investiziun vegnan presentadas a caschun dalla radunonza communal.

Il quen d'investiziun dat ina survesta dils projects previ per igl onn 2019. La suprastonza communal ei stada premurada da risguardar mo las investiziuns ch'ei necessarias. Sin fundament dalla liquiditad actuala san quellas investiziuns buca vegnir realisas senza carschentar il deivet. La suprastonza communal ei pertscharta dall'obligaziun da nezegiar tut las pusseivladads da spargn tier la realisaziun dils projects.

Il quen d'investiziuns per l'auter onn cuntegn ils suandonts projects:

- cumpra auto da pumpiers
- sanaziun stans da schibas
- project habitar@giuven
- sanaziun trasse dalla loipa
- sanaziun Via Curtins, Rabiun
- sanaziun aquaducts Sumvitg/Cumpadials
- zonas da schurmetg
- sanaziun canalisaziun vischnaunca
- serenera Pardomat Dado
- rempar Val Luven
- sanaziun mir santeri Sumvitg
- meglieraziun funsila
- projects forestals
- studia Lag Salischinas

	preventiv 2019	preventiv 2018	quen 2017
quen da gudogn e sperdita			
expensas	7'651'100	7'074'750	8'191'012
entradas	7'821'250	7'890'211	8'193'916
surpli d'expensas			
surpli d'entradas	170'150	815'461	2'903
quen d'investiziun			
expensas	5'508'000	4'392'700	3'052'382
entradas	3'059'500	1'952'000	1'220'558
investiziuns nettas	2'448'500	2'440'700	1'831'824
fluctuaziun dil capital			
amortisaziuns	164'150	56'800	745'008
remessas e deposits	23'900	126'500	21'029
retratgas	12'750	38'850	63'242
gudogn brut cashflow	345'450	959'911	705'698
investiziuns nettas	2'448'500	2'440'700	1'831'824
surpli da finanziaziun			
deficit da finanziaziun	2'103'050	1'480'789	1'126'126
grad d'atgna finanziaziun	14%	39%	39%

Il preventiv per igl onn 2019 muossa ora investiziuns nettas da 2'448'500 francs, quei tier in cashflow da 345'450 francs. Il cashflow che muossa il gudogn avon las amortisaziuns indichescha la summa che stat a disposiziun per investiziuns nettas senza carschentar il deivet. Las investiziuns previdas per igl onn 2019 pretendan consequentamein in augment dil deivet.

Departament finanzas e taglias

Proposta

La suprastonza communal propona alla radunonza communal d'approbar il preventiv 2019 sco presentaus.

Tractanda 5: Fixaziun dils peis da taglia per 2019

Conform agl art. 30 al.1 lit. c) dalla constituziun communal ha la radunonza communal d'approbar annualmein ils peis da taglia. Il preventiv 2019 ei vegnir concepiv cun risguardar il pei da taglia sin entradas e facultad sco entochen dacheu cun 105% dalla taglia cantunala sempli. Malgrad igl augment dil deivet ch'ei previus propona la suprastonza communal da schar ils peis da taglia per 2019 sco tochen dacheu.

Pei da taglia per taglia ordinaria

Tenor art. 3 al. 2 dalla lescha da taglia communal fixescha la radunonza communal annualmein il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad.

Pei da taglia per taglia sin schischom

Tenor art. 5 al. 2 dalla lescha da taglia communal fixescha la radunonza communal annualmein il pei da taglia dalla taglia sin schischom.

Departament finanzas e taglias

Proposta

La suprastonza communal propona da schar il pei da taglia sin entradas e facultad per 2019 sco tochen dacheu sin 105% dalla taglia cantunala sempli e da schar il pei da taglia per la taglia sin schischom per 2019 sco tochen dacheu sin 1.3% dalla valur da taglia.

Tractanda 6: Tractaziun ed approvaziun dil project habitar@giuven e concessiun dil credit brut da 670'000 francs

Duront biabein 50 onns ha la casa da scola Sumvitg surviu sco liug d'instrucziun per ils affons dalla vischnaunca da Sumvitg e dapi la fundaziun dil Consorzi da scola Sumvitg-Trun igl onn 2013 era per affons dalla vischnaunca da Trun. Muort il diember d'affons ch'ei sereducius ils davos onns cuntinuadamein ha la suprastonza communal decidiu sin proposta dil cussegl da scola da serrar la casa da scola da Sumvitg sin la fin digl onn da scola 2016/2017. Serrar ina casa da scola ei adina cumbinav cun emozions e numerusas memorias. Ord quei motiv ei la decisiun buca stada sempli per la suprastonza communal. Ladinamein suenter la decisiun ha la suprastonza communal perquei fatg ponderaziuns davart il diever futur dalla casa da scola. Per rimnar ideas ha ella organisau ils 27 da schaner 2017 in workshop cun differents exponents, denter auter era il svilupader regional, il gerav da scola ed il canzlist communal. A caschun da quei workshop han ils participonts elaborau differents ideas. Denter auter ei era l'idea habitar@giuven naschida.

Dall'idea tier il project

L'idea habitar@giuven preveda habitaziuns per la giuventetgna ella casa da scola a Sumvitg. Las habitaziuns dueien esser semplas, ademplier ils basegns dils giuvenils e plinavon vegnir affittadas per in tscheins raschuneivel a quels. Cun la pusseivladad da habitar en vischnaunca dueien ils ligioms dalla giuventetgna cun la vischnaunca da Sumvitg vegnir rinforzai ed aschia duei vegnir reduciu la depopulaziun.

La suprastonza communal ha suenter il workshop decidiu da perseguitar vinavon l'idea habitar@giuven ed ha perquei schau elaborar ina studia. Ils 5 da schaner 2018 ha giu liug ina sera d'orientaziun e discussiun davart la studia. En ina visualisaziun ei l'i-

dea *habitar@giuven* vegnida presentada a rodund 60 giuvnas e giuvenis sco era a 20 ulteriurs interessai da nosssa vischnaunca. En ina discussiun libra han ils participonts dalla sera saviu parter lur meinis, criticar l'idea e far propostas. Ina retscherca cun in questunari ha mussau ch'igl interess ed il basegns per habitadis per giuvenils ei avon maun.

workshop dils 27 da schaner 2017

Muort il grond interess demussau ha la suprastanza communal elegiu il schaner 2018 il gerau *Robert Candinas*, il canzlist communal *Fabian Collenberg*, *Alexander Deplazes*, *Martin Monn* e *Lucas Tuor* ella cumissiun *habitar@giuven* cun l'incarica d'elaborar in project per mauns dall'executiva. La cumissiun ei sescuntrada buca meins che 10 gadas tier sedutas, ha sclariu en detagl l'interessenza, menau discuors culs direct interessai, elaborau ideas e la finfinala concretisau il project. Per che la duida professionalitad seigi garantida, ei igl architect *Patrick Rothmund* da *spacial design GmbH*, Trun, vegnius engaschaus.

Cun in avis el FUS ein las habitaziuns vegnidadas screttas ora. Ils interessents han confirmau lur interess cun suttascriber in precontract d'affittaziun.

Project *habitar@giuven*

Il project preveda ell'alzada sisum dalla casa da scola ina habi-

taziun da 3.5 stanzas e duas habitaziuns da 2.5 stanzas. La grondezia dallas anteriuras stanzas da scola lubescha habitadis per mintgamai duas persunas. Las habitaziuns dueien vegnir endrizzadas cun ina part mobiliar per aschia porscher ina plivaleta alla giuventetgna. Per saver profitar da cuosts pli bass vegn endrizzau nua ch'igl ei pusseivel mobiliar ed indrezs identics. Mintga habitaziun dispona d'ina stanza da deponer material. Pils affittaders stat in pistregn communabel cun maschina da lavar resti ed ina schigentera a disposiziun.

Cuosts e plan da termins

Ils cuosts totals muntan a 670'000 francs. Quei calcul da cuosts sebase sin las offertas inoltradas.

lavurs preparatoricas	frs.	45'000
cuosts da baghegiar	frs.	601'000
cuosts accessoris e reserva	frs.	24'000
total	frs.	670'000

Cun l'approbaziun dil project e concessiun dil credit sa la domanda da baghegiar vegnir inoltrada aschia che las lavurs san entscheiver miez schaner 2019. Tenor plan da termins dueien las lavurs vegnir terminadas sin miez zercladur 2019 e las habitaziuns affittadas naven dall'entschatta fenadur 2019. Avon il termin d'affittaziun duei vegnir dau a caschun d'in di dallas portas aviartas la pusseivladad da prender investa dils habitadis a convischinas e convischins.

Ponderaziuns generalas

La construcziun da habitadis s'auda buca tier in dils pensums primars d'ina vischnaunca. Tonaton ei il project digns da vegnir realisau. Cun la realisaziun dil project segirescha la vischnaunca numnadamein l'utilisaziun d'in anteriur edifices da scola, che restass autruisa probabel vits. Il necessari spazi ei avon maun e l'interessenza ei dada. La rendita ord il project ei mudesta. Cun ils tscheins d'affittaziun sepagan ils cuosts d'investiziun. In grond avantatg per la vischnaunca ei denton che persunas giuvnas san prender domicil en nosssa vischnaunca. Quei generescha svilup economic ed entradas da taglia. Plinavon ei il project in accent

encunter la demografia dils davos onns. Ulteriurs sforzs en quella direcziun ston suandar el proxim temps.

Departament scolaziun

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar il project habitar@giuven e da conceder il credit brut da 670'000 francs.

Tractanda 7: Tractaziun ed approvaziun dalla cumpra d'in auto-cistiarna per il corp da pumpiers Sumvitg-Trun e concessiun dil credit brut da 150'000 francs

Igl auto-cistiarna (TLF) ei il pli impurtont cundrez da stizzar fiug tier barschaments. Igl auto-cistiarna dil corp da pumpiers Sumvitg-Trun ei varga 30 onns vegls. Per il vehichel sco era per la pompa aua survegnan ins oz strusch pli tocca da remplazzament. Gia dapi dus onns sefatschenta la cumissiun da fiug ord quei motiv cun la damonda pertuccont la cumpra d'in niev auto-cistiarna. Avon ch'entrar en pli gronds detagls ha ella sclariu entginas damondas generalas. Denter auter ei la cumissiun sefatschentada cun la damonda d'ina eventuala fusiun dil corp da pumpiers cun il corp da Breil ni da Mustér. Las retschercas han mussau ch'ina fusiun pli gronda ei pil mument buca necessaria, denton ei ina buna collaboraziun cun ils pumpiers dallas vischnauncas vischinontas da perseguitar vinavon. Plinavon ha la cumissiun da fiug constatau che las vischnauncas da Sumvitg e Trun basegnan in auto-cistiarna.

Ensemen cun l'assicuranza d'edificis dil cantun Grischun han ils responsabels suenter haver sclariu las damondas generalas observau la fiera d'autos da pumpiers igl onn vargau per anflar in vehichel adattau. Bunas occasiuns ein pil mument buca sin fiera. La stad digl onn current ha la cumissiun da fiug saviu prender investa d'in auto-cistiarna che ha surviu entochen oz sco vehichel da menar avon. La cumissiun ha denton beinspert constatau che quei vehichel ei buca adattaus per ils basegns da nies corp da pumpiers. Quei damai ch'il vehichel possedeve mo in tanc da 1000 liters e muort il fatg ch'ils cuosts eran bunamein aschi aults sco per in vehichel niev. La cumissiun da fiug ei perquei vegnida tier la conclusiun ch'il temps ei madirs per la cumpra d'in vehichel niev ed ha consequentamein incaricau ina cumissiun cun la devisaziun per in auto-cistiarna. A quella cumissiun han il menader circuitual dils pumpiers *Gion Tenner*, il cumandant dil corp da pumpiers *Martin Decurtins*, ils autists dil corp da pumpiers *Flurin Berther* ed *Andreas Deplazes* ed in delegau dall'assicuranza d'edificis dil cantun Grischun fatg part.

Il tetg da cuosts ei vegnius fixaus dall'assicuranza d'edificis dil Grischun sin 300'000 francs. La devisaziun ei vegnida exponida el Fegl ufficial cantunal igl uost vargau. Sin fundament dalla publicaziun ha l'interpresa Magirus GmbH offeriu in auto-cistiarna dil tip Iveco Eurocargo FF150 E 32W 4x4 Euro 6 per la summa da 299'893 francs. La purificaziun dall'offerta ha mussau ch'il vehichel offeriu ademplescha tut ils criteris pretendi.

Finanziaziun

Dils cuosts totals da 299'893 francs surpren l'assicuranza d'edificis dil Grischun 25 % che munta ina contribuziun da 79'973 francs. Ils cuosts restonts vegnan reparti egualmein sin las vischnauncas da Trun e Sumvitg. Consequentamein restan cuosts da 109'960 francs per la vischnaunca da Sumvitg.

Departament segirtad publica

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar la cumpra digl auto-cistiarna e da conceder il credit brut da 150'000 francs.

Tractanda 8: Tractaziun ed approvaziun dil project sanaziun stans da sittar Plaun Petschen e Sulagval e concessiun dil credit brut da 267'000 francs

El decuors dils davos onns eis ei vegniu construui tschaffaballas per las schibas dils stans da sittar a Plaun Petschen e Sulagval. Quei ei stau necessari damai ch'igl ei sulettamein lubiu da sittar naven digl onn 2021 sin schibas che possedan in tschaffaballas. Entochen la fin digl onn 2020 sto plinavon il terren ch'ei contaminous da plum vegnir sanaus. Succeda quella sanaziun buca entochen la fin digl onn 2020 survegn la vischnaunca neginas subvenziuns federalas per la sanaziun. Ord quei motiv ha la suprastanza communal inziau igl onn 2017 il project da sanaziun cun las examinaziuns da detagl dil terren contaminau. Las examinaziuns han mussau ch'il stan da schibas a Plaun Petschen, il stan da catschadurs a Sulgaval ed il stan da lieurs a Sulagval basegnan ina sanaziun dil terren. Per il stan da lieurs a Sulagval ha la suprastanza communal survegniu ina lubientscha extraordinaria che lubescha da sanar quel per igl onn 2023. Plinavon ha l'examinaziun mussau ch'ei basegna negina sanaziun per igl anteriur stan da sittar a Rabius. Sin fundament dallas examinaziuns ha la suprastanza communal incaricau il biro d'inschignier specialisau CSD SA da Tusaun cun l'elaboraziun dil project da sanaziun per ils stans da sittar a Plaun Petschen e Sulagval. Ina cumpart dall'incarica ei stada da procurar per las offertas necessarias.

Cuosts d'investiziun e finanziaziun

Tenor las offertas cuosta il project da sanaziun 267'000 francs. Ils cuosts semettan ensemen sco suonda:

planisaziun e direcziun dallas lavurs	frs.	24'000
lavurs d'impressari e dismessa	frs.	243'000
total	frs.	267'000

Il project vegn sustenius dil cantun sco era dalla confederaziun cun contribuziuns, aschia ch'ei resta cuosts da 71'000 francs per la vischnaunca.

cuosts d'investiziun	frs.	267'000
contribuziuns federalas	frs.	110'000
contribuziuns cantunales	frs.	86'000
cuosts restonts per vischnaunca	frs.	71'000

La sanaziun dils stans da sittar Plaun Petschen e Sulagval ei prevedida la primavera 2019. La suprastanza communal ha examinau il project ed ei cunscienta dils cuosts. Damai ch'igl ei naven digl onn 2021 buca pli pusseivel da retrer subvenziuns federalas per la sanaziun ei il temps ussa madirs per far las lavurs en favur d'in ambient intact.

Departament segirtad publica

Proposta

La suprastanza communal propona alla radunonza communal d'approbar il project sanaziun stans da sittar Plaun Petschen e Sulagval e da conceder il credit brut da 267'000 francs.

Tractanda 9: Tractaziun ed approvaziun consultativa dil project via da mistregn Rabijs-Marias

La situaziun dil traffic sin la via cantunala da colligiaziun denter Rabijs - Surrein, specialmein las frequenzas dil traffic grev sil tschancun atras il quartier da Cahò sut via e la staziun da Rabijs cuntenta dapi biars onns buca pli. Las reacziuns negativas dils convischins en quels quartiers encunter il traffic grev creschan ad in crescher cun accziuns per seschurmegiari aschi bein sco pusseivel dallas emissziuns malemperneivlas. La suprastanza communal ei conscienta da quels fatgs ed ei dapi biars onns en contractivas cun igl uffeci da construcziun bassa dil cantun Grischun per anflar ina adequata sligiaziun che cuntenta la gronda part dils direct pertuccai.

Rapport dil studi davart la realisabladad da differentas variantas

Duront quei temps da contractivas ein pliras variantas vegnidas examinadas. La finfinala eis ei vegniu decidiu da perseguir pli en detagl la varianta da «Marias nord» e la varianta da «Marias sid». Las variantas da «Tschuppina 1, 2 e 3», las qualas che prevedan ina colligiaziun cun la via cantunala H19 pli egl ost dil vitg da Rabijs ein en ina emprema fasa buca vegnidas perseguitadas vinavon damai che quellas han buca dapli avantatgs en cumparegliaziun cun las variantas «nord e sid». Cun las variantas «nord e sid» san il center dil vitg da Rabijs sco era ils quartiers da Cahò sut via e Staziun da Rabijs vegnir descargai dil traffic grev. En ina complexa analisa ein quellas duas variantas vegnidas examinadas cun ils criteris «società 30% - economia 40% - ambient 30%». Ils resultats da quella valetaziun muossan ina clara tendenza per la varianta «Marias sid». Davart dils cuosts dat ei buc ina gronda differenza denter quellas duas variantas. Omisduas ein vegnidas calculadas il matg 2016 cun cuosts da circa 2.3 milliuns francs (+/- 20%).

Sin fundament da quei studi ha la suprastanza communal proponiu alla radunanza communal dils 15 da december 2017 d'approbar la varianta sid.

La varianta «Marias sid»

La trassaziun nova da quella varianta entscheiva avon il sutpassadi dalla Viafier retica dalla via da Surrein e passa parallel cun il trassé dalla Viafier retica tochen tier il sutpassadi existent dalla via da Marias. Suenten il sutpassadi da Marias resta la via cantunala nova sin la lingia dalla via da Marias existenta. La colligiaziun en la via cantunala H19 succeda cun risguardar las distanzas da segirtad datier dalla punt digl Ual da Rabijs.

La via ha ina ladezia da min. 4.20 meters plus in slargiamet dils carauns. Per saver cruchar cun autos da vitgira ein plirs plaz d'untgida da circa 36 meters lunghezia previ. La via nova drova tier igl ual dalla Val Luven ina punt nova da biabein 10 tochen 12 meters lunghezia. Igl entir tschancun che vegn construius da niev ei circa 900 meters liungs e ha ina pendenza maximala da 11.5%. Ils cuosts ein previ tenor in calcul digl uost 2017 cun 2.3 milliuns francs (+/- 20%).

La via cantunala existenta vegness tier la realisaziun dalla varianta „Marias sid“ mantenida vinavon sco via communal pils quartiers colligai. Per cumparegliaziun ha igl uffeci da construcziun bassa dil cantun Grischun era calculau ils cuosts per sanar quei tschancun via naven dalla colligiaziun dalla via cantunala H19 (Posta Veglia) tochen tier il sutpassadi dalla Viafier retica alla staziun da Rabijs. Quei tschancun dalla Via Surrein ha ina lunghezia da circa 590 meters. Il trassé vegness mantenius il medem.

Ils cuosts per quella sanaziun sin standard d'ina via cantunala ein calculai cun ca. 2.4 milliuns francs (+/- 20%). Il motiv da quels gronds cuosts ei la sanaziun totala dallas treis punts existentas ed igl engrondiment dil sutpassadi existent. Ils problems dil traffic grev sin quella via savessan denton era cun quella custeivla sanaziun buca vegnir sligai.

La via cantunala nova da «Marias sid» vegness construida dil cantun Grischun e suenter la realisaziun vegness quella via surprida dil cantun sco via cantunala. La via cantunala existenta (Via Surrein) vegness perencunter surdada alla vischnaunca senza pretensiuns ni indemnisaziuns finanzialas, denton el stan sco ella sepresenta oz. Quella survess egl avegnir sco via communal da quartier. A lunga vesta stuess quella segir vegnir sanada cun in standard da via da rimnada ed eventual sco via d'avertura communal. Quella sanaziun stuess lu vegnir finanziada cumpleinamein dalla vischnaunca. Secapescha vegness quella sanaziun suttamessa ad ina procedura da perimeter pils convischins dils quartiers pertuccai.

A caschun dalla radunanza communal dils 15 da december 2017 eis ei buca vegniu votau davart la proposta dalla suprastanza communal respectivamein dalla varianta „Marias sid“. Perencunter ei la suprastanza communal vegnida incaricada dalla radunanza communal d'examinar ina varianta sur Tschuppina.

Via Marias

La varianta „Tschuppina“

Sin fundament dall'incarica dalla radunanza communal ha la suprastanza communal incaricau in biro d'inschignier cun la calculaziun da cuosts per la varianta „Tschuppina“. Tenor calcul da cuosts caschuna quella varianta cuosts da 3 milliuns francs. Pli navon ha la suprastanza communal aunc inagada contactau ils responsabels digl uffeci da construcziun bassa per intervegnir la promptadad da surprender il surpli dils cuosts da rodond 700'000 francs. Ils responsabels han beinspert explicau ch'il cantun seigi sulettamein prompts da suprender cuosts da 2.3 milliuns francs, pia ils cuosts ch'ina sanaziun dalla via existenta caschuna.

La varianta „via da mistregn“

La varianta „Marias sid“ sco era la varianta „Tschuppina“ caschunan gronds cuosts per la vischnaunca. Ord quei motiv ha la suprastanza communal ponderau davart la pusseivladad da realisar ina via da mistregn a Marias. Tenor calcul da cuosts sto la vischnaunca quintar cun cuosts da 450'000 francs per la varianta „via da mistregn“. Pia caschuna quella varianta 1.85 milliuns

francs da meins cuosts che la varianta „Marias sid“ e 2.55 miliuns francs da meins cuosts che la varianta „Tschuppina“.

Cun la realisaziun da quella varianta duei il traffic ordinari vinar carrar sin la via cantunala existentia. La via da mistregn duei survir al traffic grev dalla zona d'explotaziun ed al traffic agricol per la cultivaziun dils praus a Marias.

Quei project preveda da slargiar la via da Marias existentia sin ina ladezia da min. 4.20 meters plus in slargiamet dils carauns. Per saver cruschar cun autos da vitgira ein plaz d'untgida da circa 36 meters lunghezia previ.

La varianta „via da mistregn“ basegna in'adattaziun dil plan d'avertura. Tenor preexaminaziun digl uffeci per il svilup dil territori ei quella varianta ord vesta dalla planisaziun territoriala realisabla. La via da Marias ei el mument aunc ina via da funs. Cun la revisiun dil plan d'avertura duei il tschancun dalla via naven dils parcadis dall'interpresa *Beer SA* entochen tier la parcella nr. 452 a Marias vegnir transformada en ina via da mistregn.

Sper il grond avantatg ch'ei setracta dalla varianta la pli favoreivla eis ei d'avantatg che la vischnaunca sto buca surprender la via da colligaziun denter Rabiun - Surrein. Consequentamein resta il cantun vinavon responsabels per il manteniment da quella via. Cun questa varianta vegn il traffic grev tuttina sviaus ord il vitg da Rabiun.

plan da situaziun via da mistregn

Finanziaziun

Las variantas „Marias sid“ e „Tschuppina“ caschunan gronds cuosts alla vischnaunca. Denton buca mo la vischnaunca füss

pertuccada da cuosts, mobein era ils numerus proprietaris da terren che han in avantatg dalla via. Sco usitau en nossa vischnaunca vegness tier omisduas variantas introduciu ina procedura da perimenter. Ina procedura da perimenter ei era prevedida per la varianta „via da mistregn“. A vesta dalla situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Sumvitg stuess plinavon tier ina realisaziun dalla varianta „Marias sid“ ni dalla varianta „Tschuppina“ vegnir priu en consideraziun d'alzar il pei da taglia. Plinavon astga buca vegnir sutvaletau ils cuosts da manteniment dalla via cantunala existentia. Cun la realisaziun dalla varianta „Marias sid“ ni „Tschuppina“ füss la vischnaunca responsabla per il manteniment che cumpeglia sper las lavurs da manteniment dalla via e da treis punts era la dismessa da neiv. Quels cuosts restan alla vischnaunca respectivamein allas generaziuns che suondan era cura che l'explotaziun a Marias, che caschuna la gronda part dil traffic grev, ei terminada.

Proxim agir

Actualmeins sto la „via da mistregn“ aunc buca vegnir realisada damai che la via actuala ei avon dus onns vegnida catramada. Aschia resultan per la vischnaunca pil mument negins cuosts. Suenten ina decisiun positiva en favur dalla varianta „via da mistregn“ vegn il cantun ladinamein a prender enta maun la sanaziun dalla via cantunala existentia. Quella via, oravontut la cuvrida ei per part en in fetg schliet stan. Medemamein vegness il sutpassadi dalla lingia da viafier ch'ei gia daditg buca sufficients sbassaus, aschia ch'era camiuns pli gronds pon sutora. L'entira sanaziun succeda senza che vischnaunca ni privats ston separticipar vid ils cuosts. Plinavon vegn introduciu suenter la decisiun en favur dalla „via da mistregn“ la revisiun parziala dil plan d'avertura. Davart quella revisiun duei la radunonza communalala allura decider igl onn 2019.

La suprastanza communalala ha examinau las variantas presentadas e propona d'approbar la varianta „via da mistregn“. Cun quella decisiun sa la suprastanza communalala introducir la procedura pertuccont la revisiun dil plan d'avertura.

Departament planisaziun locala

Proposta

La suprastanza communalala propona alla radunonza communalala d'approbar consultativ la varianta „via da mistregn“ a Rabiun-Marias.

Informaziuns cuortas

Novas taxas per l'aua e per la dismessa e purificaziun dall'aua

Las taxas pil provediment d'aua

Cun l'entschatta digl onn 2018 ha la vischnaunca surpriu dallas corporaziuns publicas d'aua la responsabladad e la survigilonza pil provediment d'aua en nos vitgs ed uclauns. Cun quella midada ha ei era dau in niev sistem d'incasso dallas taxas. Ils systems che vegnevan praticai en las singulas corporaziuns eran differents. Aschia vegneva per ex. incassau taxas sin casadas, sin spinas cuschina, sin spinas per begls e.a.v.. En mintga vischinadi deva ei in agen sistem ed era nua ch'il sistem era il medem, eran las tariffas dallas taxas per part fetg differentas. Niev pagan tuts en vischnaunca sin fundament dils medems criteris e sin fundament

dalla medema tariffa.

En il regulativ da taxas tier la lescha davart il provediment d'aua ch'ei vegnius approbaus en la radunonza communalala dils 15 da december 2017, vegn differenziau denter taxas fundamentalas, taxas da consum e taxas specialas. La suprastanza communalala fixescha sin fundament dil spazi da dimensiun dallas tariffas fixadas el regulativ, las tariffas effectivas. Tier quella decisiun sto vegnir risguardau che tut ils cuosts annuals ch'ils provediments d'aua caschunan, ston vegnir cuvretgs cumpleinamein cun las taxas annualas, pia in'atgna finanziaziun pil provediment d'aua. Ils singuls objects ein classificai en 5 differentas classas, tut tenor il diever d'aua.

Aschia vegn differenziu las suandontas classas:

- en classa 1 edifecis cun in grond consum d'aua (per ex. casas da malsauns, casas d'attempai, casas da tgira, interpresas da loschament (hotels, pensiuns, campadis e.a.v.), ustrias, restaurants, cascharias, mazlarias, menaschis da garascha).
- en classa 2 edifecis cun in consum d'aua mesaun (per ex. casas da habitar, objects da mistregn, edifecis da commerci (pasternarias, coiffeurs, pratica da miedis e.a.v.) casas da scolas, edifecis publics da sport).
- en classa 3 edifecis cun in pign consum d'aua (per ex. administraziuns, biros, stizuns senza ustria, remisas da material, baghetgs d'economia, baghetgs annexs (garaschas, bargias e.a.v.), garaschas sutterranas, edifecis industrials, stallas e clavaus, edifecis da sport e recreaziun privats).
- en classa 4 edifecis cun in fetg pign consum d'aua (per ex. museums).
- en classa 5 vegn fixau las pauschalas (quellas vegnan fixadas en ina disposiziun individuala entras la suprastonza communal per singuls edifecis senza dumbrader ni cun ina constellaziun speciala en ed ordeifer la zona da baghegiar (begls/fontaunas cun diever privat, biotops, puoz da curtin, stabiliments da bugnar Orts e curtins, plazzas da sport e.a.v.)).

Ina pauschala vegn medemamein fixau per las baselgias e capluttas. Fontaunas cun diever public pagan negina taxa annuala.

Las taxas fundamentalas annualas (art. 31)

Quella taxa vegn incassada sin fundament dalla calculaziun dalla valeta nova tenor schazetg official. Ella ha da cuvierer 50% - 75% dils cuosts visai ora en la contabilitad e vegn quintada sin fundament dil schazetg official indexau. Il promil ei vegnius fixaus dalla suprastonza communal sco suonda:

classa 1:	0.40%	(tenor regulativ 0.20% – 0.80%)
classa 2:	0.30%	(tenor regulativ 0.10% – 0.50%)
classa 3:	0.15%	(tenor regulativ 0.05% – 0.30%)
classa 4:	0.03%	(tenor regulativ 0.025% – 0.10%)

Las taxas da consum (art. 32)

Quella taxa vegn incassada sin fundament dil consum d'aua. Ella ha da cuvierer 25% - 50% dils cuosts visai ora en la contabilitad e vegn quintada sin fundament dil consum d'aua. La tariffa ei vegnida fixada dalla suprastonza communal sco suonda:

- tenor l'indicaziun dil dumbrader sin frs./m³ 0.30
(tenor regulativ frs./m³ 0.20 - frs./m³ 1.20)
- l'agricultura paga ina taxa da consum da 50 m³ aua per envernonta.

Las taxas pauschalas da consum tenor classa 5

- per casas senza dumbrader min. 60 m³/persuna
- per habitaziuns da vacanzas 20 m³ per habitaziun/onn
- per begls privats cun aua currenta

frs./onn	150.00
frs./miez onn	75.00
- per spinas da curtin (per object) frs./onn 50.00
- per aua da hidrant per bugnar praus frs./di 25.00
- per aua da begls publics

Ils begls publics pagan negina taxa da consum. Privats che fan diever permanent d'aua da begls publics drovan ina lubientscha. Quels pagan lu la medema taxa sco per ina spina da curtin, pia frs./onn 50.00. Il current d'aua en

ils begls publics sto da tut temps esser garantius (far diever d'in spartider).

- il tscheins pil dumbrader d'aua frs./onn 30.00

Las taxas da purificaziun e las taxas per ils dumbraders scadan mintgamai sin la fin dil meins zercladur (perioda d'in onn; fenadur digl onn precedent entochen zercladur digl onn actual).

Ils quens actuals pil provediment d'aua valan pil temps dils 01-01-2018 – 30-06-2018. Damai ch'igl ei ord motivs tecnicos buca pusseivel da facturar la taxa d'aua e la taxa per la dismessa d'aua cun differents diembers d'aua vegn la taxa d'aua dividida cun dus. Quei ei ina sligiazun transitorica per la perioda dils 01-01-2018 – 30-06-2018.

Las taxas per igl allontanament e la purificaziun dallas auas piarsas

Las classas dils edifecis ein las medemas sco tier il provediment d'aua (mira sura).

Las taxas fundamentalas annualas

Quella taxa vegn incassada sin fundament dalla calculaziun dalla valeta nova tenor schazetg official. Ella ha da cuvierer 50% - 75% dils cuosts visai ora en la contabilitad e vegn quintada sin fundament dil schazetg official indexau. Il promil ei vegnius fixaus dalla suprastonza communal sco suonda:

classa 1 :	0.70%	(tenor regulativ 0.50% – 1.20%)
classa 2 :	0.55%	(tenor regulativ 0.30% – 0.90%)
classa 3 :	0.40%	(tenor regulativ 0.20% – 0.60%)
classa 4 :	0.05%	(tenor regulativ 0.10% – 0.30%)

Taxa da consum

Quella taxa vegn incassada sin fundament dil consum d'aua. Ella ha da cuvierer 25% - 50% dils cuosts visai ora en la contabilitad e vegn quintada sin fundament dil consum d'aua. La tariffa ei vegnida fixada dalla suprastonza communal sco suonda:

- tenor l'indicaziun dil dumbrader sin frs./m³ 0.90
(tenor regulativ frs./m³ 0.30 - frs./m³ 1.60)
- baghetgs dall'agricultura (combra da latg ni tualetta) ch'eiin colligiai cun la serenera paga ina taxa pauschala da frs./onn 150.00.

Las taxas pauschalas

Per implonts buca colligiai tenor cubatura dall'aua tschuffa e restonzas ord sereneras pintgas, furnida alla serenera Zavragia (senza transport).

- frs./m³ 70.00 (tenor regulativ frs./m³ 60.00 – frs./m³ 300.00)

Ils quens actuals per igl allontanament e la purificaziun dallas auas piarsas valan aschia pil temps dils 01-07-2017 - 30-06-2018.

*Departament provediment d'aua
Departament dimessa dall'aua*

Defibrillaturs

Uonn ha la vischnaunca montau defibrillaturs ellas fracziuns Sumvitg, Rabiun, Surrein e Cumpadials. Cun ils defibrillaturs crescha la schanza da survivor tier in seracass dil cor. Igl ei perquei da grond'impurtonza che la populaziun seigi orientada davart ils loghens els quals ils defibrillaturs sesanflan. Sco las suandontas fotografias documenteschon sesanflan ils defibrillaturs en ils suadonts loghens:

- Sumvitg, baghetg nr. 95 (Posta veglia)
- Rabius, baghetg nr. 493 (Posta veglia)
- Cumpadials, baghetg nr. 143-A (anteriura stizun dil vitg)
- Surrein, baghetg nr. 351 (Volg)

Departament sanadad

Acta 44 – nus eran frars

Suenter bien dus onns lavurs da producziun da film en differents loghens da nosa vischnaunca essan vegni envidai ils 18 d'ust 2018 alla premiera digl'emprems film d'uiara romontsch «Acta 44 – nus eran frars». L'atmosfera sin la piazza da scola a Sumvitg semegliava avon la producziun ad ina occurrenza professiunala da Hollywood. Acturas ed acturs en costums da gala ein sepresentai sco vers stars da film ed han purschiu als varga 300 visitaders dalla premiera in apero ed era priu la caschun per in discuors personal. La tensiun avon la premiera era ton tier ils acturs e las acturas sco era tier ils interessai visitaders fetg gronda. Era la sala da scola era preparada sco in local da kino professiunal e l'odur da popcorn fageva marveglias sin las acziuns digl'emprems film dalla gruppa «Producziuns Tresch». Il pli davos plaz en sala era occupaus. Ils requisits ord il film ch'eran exponi el foyer ed en sala han fatg impressiun e perschuadiu. Avon la presentaziun dil film beneventa igl'iniziant, autur e regissur *Flavian Bearth* tuts presents. Era fa el speciala menziun dils biars sponsurs da nosa vischnaunca ed era d'ordeifer, che han susteniu generusamein quei project finanziamein.

Ord il cuntegn dil film

Il film tracta ina historia fictiva durant la secunda uiara mundiala. Truppas tudestgas ein penetradas en Svizra ed han era contonschiu la Surselva. In pur indigen che ha vuliu segidar cun zuppar fugitivs gediun en siu clavau ordeifer il vitg, sto pagar per siu act human cun sia veta. Ina gruppa specialisada dall'armada Svizra survegn l'incarica da cumbatter alla schuldada tudestga e da metter a ferm ils assassins che mazzan senza remischun e derasan tema e sgarschur. Quella missiun fetg secreta porta il num «Acta 44». Quella pretenda era dalla schuldada svizra ina unfrenda suenter l'otra. Suenter liungas stentas e biars cumbats reussescha ei denton tuttina da prender a ferm igl instigader officier tudestg, ch'ei responsabels per tut quellas acziuns terroristicas, e d'executar quel. Era suenter la fin dall'uiara ein las plagas da quella aunc fetg presentas. Tut quellas brutalas acziuns han schau anavos als survivents profunds fastitgs psychics ed il schar encrescher pils frars ch'ein curdai fa nundetg mal.

«Acta 44 – nus eran frars»

Il film ei vegnius realisau en differents loghens dalla vischnaunca da Sumvitg sco era en la fortezia dalla Stalusa.

In cumpliment per quella bein gartegiada prestaziun

Per las varga 50 personas che han en ina fuorma ni l'otra collaborau vid quei project ei il temps da registraziun staus fetg intensivs e pretensius. Cun gronda motivaziun e cun engaschi cumplein han tuts contribuui pil bein gartegiar da quell'ovra. Ord varga 300 uras da registraziun e preparaziun ha ei la finala dau in fetg interessant film - cun bia tensiun - da bien duas uras. Il responsabel tecnic *Fabio Tuor* ha cun sia vasta enconuschientscha procurau che quella part cun tut ils biars effects specials sco era tun e musica ein vegni realisai aschi autentic sco en ina producziun professiunala.

La suprapostanza communal gratulescha cordialmein alla gruppa da film «Producziuns Tresch» per quella fetg bein gartegiada ovra ed engrazia grondamein a tuts per quei grond engaschi en favur dalla cultura communal.

Suprapostanza communal

Per la finiziun digl'onn

Preziadas convischinas e prezias convischins

Per la confidanza ed il sustegn che Vus haveis demussau en viers nus durant igl'onn 2018 che va prest a fin engraziein nus cordialmein. Nus giavischein a Vus e Vossas famiglias in bi temps d'Advent e grazias fiastas da Nadal ed egl'onn 2019 tut bien, bia cletg e satisfaziun el mintgadi.

Cordials salids

Suprapostanza ed administraziun communal

Editura

Vischnaunca Sumvitg, Via Quadras Su 10, 7175 Sumvitg
telefon: 081 920 25 00, fax: 081 920 25 08,
e-mail: info@sumvitg.ch